

ארוחה אחת ביום

והתייחסו אליהן כחשדנות ובהסתייגות, וזאת — על אף התוצאות המוצלחות שהושגו פה ושם במוסדות מחקר ובתחנות ניסויים. אותם המשקים שניסו לאמץ אחת השיטות החדשות, שהוכחה כמוצלחת במוסד מדעי, נכשלו ברוב המקרים משום שהן לא עמדו יפה בתנאי משק מסחרי. גם שיטת ייצור „בשר-השעורה“, כפי שהומלץ עליה בתחילה על ידי החוקרים, תוקנה ושונתה במידה רבה, כשהחלו להיזקק לה בשדה. יובן, איפוא, שרצוי עד מאוד לפרסם ברבים שיטת ההזנה של „ארוחה-אחת-ביום“ לאחר שהיא הוגשמה בהצלחה רבה בתנאי משק מסחרי בשר נת 1968. בעל המשק הזה הסכים לשתף פעולה עם החתום מטה לשם עריכת תצפית ומעקב במפטמה שלו במשך שנה שלמה, ולהלן מובאים הפרטים.

השיכון

תנאי ראשון להצלחת המפעל, המתבסס על רכישת בני-הבקר מהחוף, הוא שכל הולדות הרכים (עגלים ועגלות) יובאו למשק מעדרים שבסביבה הקרובה. נערך הסכם עם הספקים (הבוקרים) שהולדות הרכים יישארו ליד אמר תיהם במשך ארבעת הימים הראשונים לחייהם, עד שבעל המפטמה בא לקבלם ולהובילם בכלי הובלה משלו. עם הבאתם למשק, מכניסים אותם לתאים אינדיבידואליים (ראה תמונה). כל זוג של תאים מצויד במנורה אינפרה-אדומה ומש- תמשים בה לפי הצורך. חיתוי וניקוי יסודיים נערכים בתאים בכל פעם לפני החלפת הדיירי. שורה שלמה של תאים כאלה עומדת בק- ביעות ריקה במשך 14 יום לפני הכנסת קבוצה חדשה של וולדות. מידות התאים הן 120×150 ס"מ ומרפדים בקש בשיטת רפד עמוק במשך כל 5 השבועות שהעגלים נמצאים בהם.

ההזנה

הולדות ניזונים בתחילת „פאטאנטי“ של חלב בעל תכולת שומן גבוהה וכופתיות-גמילה לפי התוכנית דלהלן:

יסופר כאן על נסיונו של פטם, המייצר „בשר-שעורה“, להזין את בני-הבקר פעם ביום, ועל הצלחתו בשיטה זו לחסוך בעבודה, לצמצם הפסדים מחמת תמותה וממילא להגדיל את רווחיו. גדולו בשיטה זו כ-200 וולדות מגזעים שונים (גם מגזעי חלב) בתקופה שבין אחד במאי 1967 לבין 31 ביולי 1968.

על יסוד הניסיון שנרכש בעבר בגידול בני-בקר רכים גובשו עקרונות מסויימים שהינם כאילו חיוניים, ונמנה אותם להלן:

1. את הקולוסטרום צריך הרך הנולד לקבל במשך 4 ימי-חייו הראשונים, לכל הפחות.
2. השיטה האידיאלית בהזנה היא: מנות קטנות ולעתים קרובות — 3 ארוחות ביום נמצאו כמתאימות ביותר בשיגרת ההזנה של וולדות רכים.

3. כל שינוי בהזנה, שיבוצע בהדרגה.

4. השיכון ב-4⁶ שבועות הראשונים (וביי-חוד לגבי וולדות קנויים מהחוף) — בתאים אינדיבידואליים, המוגנים מרוחות-פרצים.

שיטות חדשות

נוסו והוצעו במרוצת השנים שיטות בגידול בני-בקר, כגון — גמילה מוקדמת, הגמעה בחלב קר והזנה בארוחה אחת ביממה. במשקי בקר מסחריים לא נטו לקבל שיטות חדשות מסוג זה

את תקופת חליבה החמישית שלה ב-11,445 ק"ג חלב. ממוצע יומי: 36.8 ק"ג חלב, 1239 גרם שומן, 3.36% שומן.

בסיכום אפשר לציין, שהתצוגה ה-16 היתה חוליה נאה בשרשרת התצוגות, שהפכו כבר מסורת בתוכנית הטיפוח. קהל רב של בוקרים וקרובים לענף, וביניהם קבוצת פרופסורים וסטודנטים מהמכללה הווטרנארית באנקארה, שבעו נחת ממיבצע ראווה מגוון, יפה ומלא ענין וגם מהמיפגש עם חברים למקצוע.

שריד, יוני 1969.

מנחם צנטנר

יום ראשון	—	תענית	225	גרם	גלוקוזה, 56	גרם	תחליף חלב, 1½ ליטר מים
יום שני	—		160	"	"	"	1½ ליטר מים
יום שלישי	—		115	"	"	"	1½ ליטר מים
יום רביעי	—		56	"	"	"	2 ליטר מים
יום חמישי	—		280	"	תחליף חלב, 2 ליטר מים	"	"
יום ששי	—		340	"	"	"	"

כ־1½ ק"ג ביום.

ההפרש בכמויות המזון שהואבסו לכל עגל היה כמעט אפסי. להלן כמויות המזונות שנצרכו בממוצע ע"י עגל אחד עד לגמילה בגיל של 5 שבועות (נתונים אלה נאספו מ־90 עגלים שעמדו בביקורת הזנה אינדיבידואלית): גלוקוזה — 560 גרם, תחליף חלב — 1½ ק"ג וכופתיות גמילה 21¼ ק"ג.

במשך תקופת המעקב גודלו 178 עגלים, אבל רישום כמויות המזון הופסק, כיוון שלמעשה לא היה כמעט שום הבדל בכמויות שהעגלים השוֹרִים צרכו. העגלים נשקלו בתקופת המעקב 3 פעמים: עם הבאתם למפטמה בגיל של 4 ימים, בגיל הגמילה, ובגיל של 12 שבועות. הפרטים על השקילה מובאים להלן:

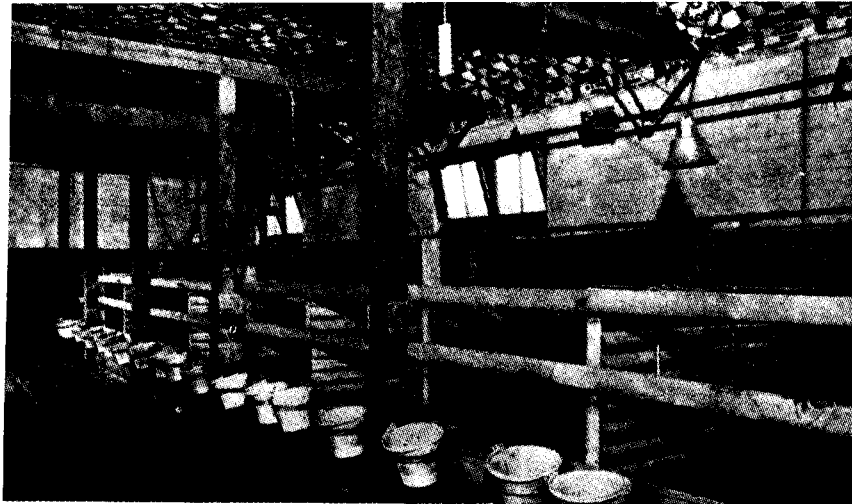
הגזע	מס. העגלים	מס. העגלות	ס"ה בני־בקר	המשקל ב־4 ימים ק"ג	המשקל ב־5 שבועות ק"ג	המשקל ב־12 שבועות ק"ג
הרפ. × אירשייר	32	31	63	40.7	59.8	105.0
פריזי	59	2	61	43.5	63.8	112.8
הרפ. × פריזי	21	33	54	36.7	53.9	99.6
ס"ה וממוצע	112	66	178	40.3	59.3	106.0

שבועות. מזונם בתאים אלה היה: כופתיות־גמילִי, לה, שחת ומים. הצריכה הממוצעת של כופ־תיות במשך כל התקופה הזו נעה סביב 2¾ ק"ג ליום. בגיל של 4 חודשים הועברו בני־הבקר לחצרות מכוסות גג ואח"כ — לחצרות שהיו מקורות (גגות) רק בחלקן, ושם הם ניזונו לפי שיטת "בשר־שעורה" עד הוצאתם לשוק הבשר. מובאת כאן תמונת בן־בקר טיפוסי מגזע פריזי שמשקלו בגיל של 327 יום היה 417.8 ק"ג; התוספת היומית שלו היתה 1350 גרם (בכלל זה

מהסכימה הנ"ל למדים שבהכנת המשקה מק־טינים מיום אחד למשנהו את כמות הגלוקוזה ב־56 גרם (מהמנה המאקסימאלית של 255 גרם) ומגדילים את מנת תחליף החלב עד למאקסימום של 340 גרם ביום השביעי. במנת המשקה הזה ממשיכים עד לגמילה בגיל של 5 שבועות. גומ־לים — בבת־אחת! המשקה מוגש פעם אחת ביממה (בארוחה אחת) ובכל יום באותה שעה. מים נקיים ושחת משובחת יש לרשותם של העגלים כל הזמן. כדי להיות בטוח שמי־השתייה הם תמיד נקיים, משתמשים באותו דלי (לאחר ניקוי יסודי) להגמעת תחליף החלב. כופתיות הגמילה מתחילים להגיש ביום שלישי־רביעי לאחר־העגל בתא וממשיכים כך כל הזמן; עם הגמילה בסוף השבוע החמישי מצליח העגל לצרוך

מעניין לציין שמשקל בני־הבקר מהגזע הפ־ריזי היה ב־6.8 ק"ג גדול (בגיל של 4 ימים) מזה של בני־הבקר המעורבים — ההרפורד × פרי־זיים; אלה האחרונים היו כולם וולדותיהן של מבכירות. האמהות של הולדות ההרפורד × איר־שייריים היו כולן פרות מבוגרות, מפותחות באופן נורמלי.

עם הגמילה הועברו העגלים לתאים משות־פים בעלי־מידות של 3.5 × 4.50 מטר, בהם שוכנו 8 ראשים, והוחזקו בהם עד הגיעם לגיל של 16

סככת היונקים, עם עמדות אינדיבידואליות

לי"ש שילינג פאנסים
13 0 0

2 2 4
5 10 3

2 18 6
23 12 1

לי"ש שילינג פאנסים
— 1 4
1 3 0
— 18 0
— 1 6
— 8 —
1 15 0
0 4 0
0 10 0
סה"כ

חשבון הוצאות

המחיר הממוצע של עגל בגיל 4 ימים

המזון עד גיל 5 שבועות

650 גרם גלוקוזה

11½ ק"ג תחליף חלב

21¾ ק"ג כופתיות גמילה

המזון מ-5 שבועות עד 12 שבועות

15 ק"ג כופתיות גמילה

הוצאות שונות מגיל 4 ימים עד 12 שבועות

שחת

קש ריפוד, 4 חבילות

עבודה

עזרה ווטרינארית ורפואות

שיכון וחשמל

ברור שעגלים כבדים יותר בלידתם מצטיינים בכושר נצילות גדול יותר של המזונות במשך כל תקופת הפיטום, עד הוצאתם לשחיטה.

מצב הבריאות

מתוך 178 הוולדות שעמדו במעקב, רק אחד מהם מת. זה היה עגל הרפורדי × פריזי שמשקלו בגיל 4 ימים היה 34.4 ק"ג; הוא גווע בגיל

משקל הלידה). בן-הבקר הקל ביותר, משקלו בגיל 4 ימים היה 28 ק"ג ובגיל של 12 שבועות הוא הגיע ל-88.8 ק"ג; לעומתו — העגל הכבד ביותר — משקלו בגיל 4 ימים היה 63.4 ק"ג ובגיל של 12 שבועות משקלו היה 135 ק"ג. עובדה זו רומזת על יתרונם של וולדות כבדים בלידה במפעל הפיטום, בתנאי (כמובן) שלא ייפגעו בתקופת הגדילה ע"י מחלות כלשהן.

עגל שגודל לפי שיטה זו בגיל של
327 יום; משקלו — 418 ק"ג.

חלב. העקרונות של מימשק נכון הם איפוא אלה:

1. הוולדות ירוכזו למשק הקונה ע"י אמצעי ההוב" לה שלו מחצרות המגדלים, לאחר יניקת הקור לוסטרם מאמותיהם במשך 4 הימים הראשונים לחייהם.
2. יש לשכנם בתאים אינדיבידואליים עד לגיל של 5 שבועות.
3. התאים יחוטאו וינוקו יפה, ויעמדו ריקים 14 יום בין קבוצה אחת של וולדות לשניה, הבאה אחריה.
4. ההזנה בארוחה אחת ביום מחייבת את ביצועה באותה שעה בכל יום ויום.
5. מים נקיים וטריים ושחת משובחת יעמדו לרשוֹתם תמיד וכן יש להקפיד שכל הכלים ינוקו יום־יום.
6. הגמילה מהמשקה בגיל של 5 שבועות, שתבוצע באופן פתאומי (בבת־אחת).
7. הכרח להשגיח ולבדוק את מצב הבריאות של כל עגל ועגל פעמיים ביום, לכל הפחות.
8. מזונות תפלים, מעופשים — אסור שיצטברו או יימצאו במחיצת הוולדות האלה.

תירגום מקוצר ממאמרו של

ג. פ. פראנסים

מתוך הירחון—Agriculture

חוברת פברואר 1969

ע"י י. ב.

של 19 יום כשלא נרפא מהשילשול, על אף כל הטיפולים שניתנו לו; סימני מחלת השילשול נתגלו בו מיד עם הבאתו לחוות הפיטום. בדרך הוא הגיע ל־88.8 ק"ג; לעומתו — העגל הכבד כלל אפשר לציין שמצב בריאותם של כל העגלים היה מצויין במשך כל תקופת הפיטום. אף אלה שחלו אי־פעם בשילשול נתרפאו מהר אחרי טיפול באנטיביוטיקה. עובדה זו מוכיחה כמה הולמים היו כל אמצעי הזהירות במימשק מפעל המפטמה. בכל ביקורי במשק זה, בתקופת המעֶ־קב, נתרשמתי טוב מאוד מבריאותם של בני־הבקר ומשיגשוגם הנורמאלי. לא נתקלו בבעיות היניקה בין הוולדות. הם הסתגלו, רובם, לשתות מהדלי (ללא עזרת המטפלים) ביום השלישי להחזקתם בתאים. מיתקן אלקטרד־חימי לביעור הזובבים הוכיח את עצמו כיעיל ביותר.

כל ההוצאות עד לגמילה מלאה בגיל של 3 חודשים הסתכמו איפוא ב־28 לירות שטרלינג ומסתבר ששיטת גידול זו כשלעצמה הינה חס־כונית למדי לעומת השיטות הקודמות.

סיכום

תוצאות המעקב הנ"ל מוכיחות בעליל ששיטת גידול זו שתוארה לעיל עמדה יפה במבחן על 178 וולדות משני המינים. אם כי מעקב זה נערך על עגלי מרבק, הרי אין כל ספק ששיטת גידול זו עד לגמילה תצלח גם בעגלות שבעדרי